

NÚM. 26 - GENER 1997

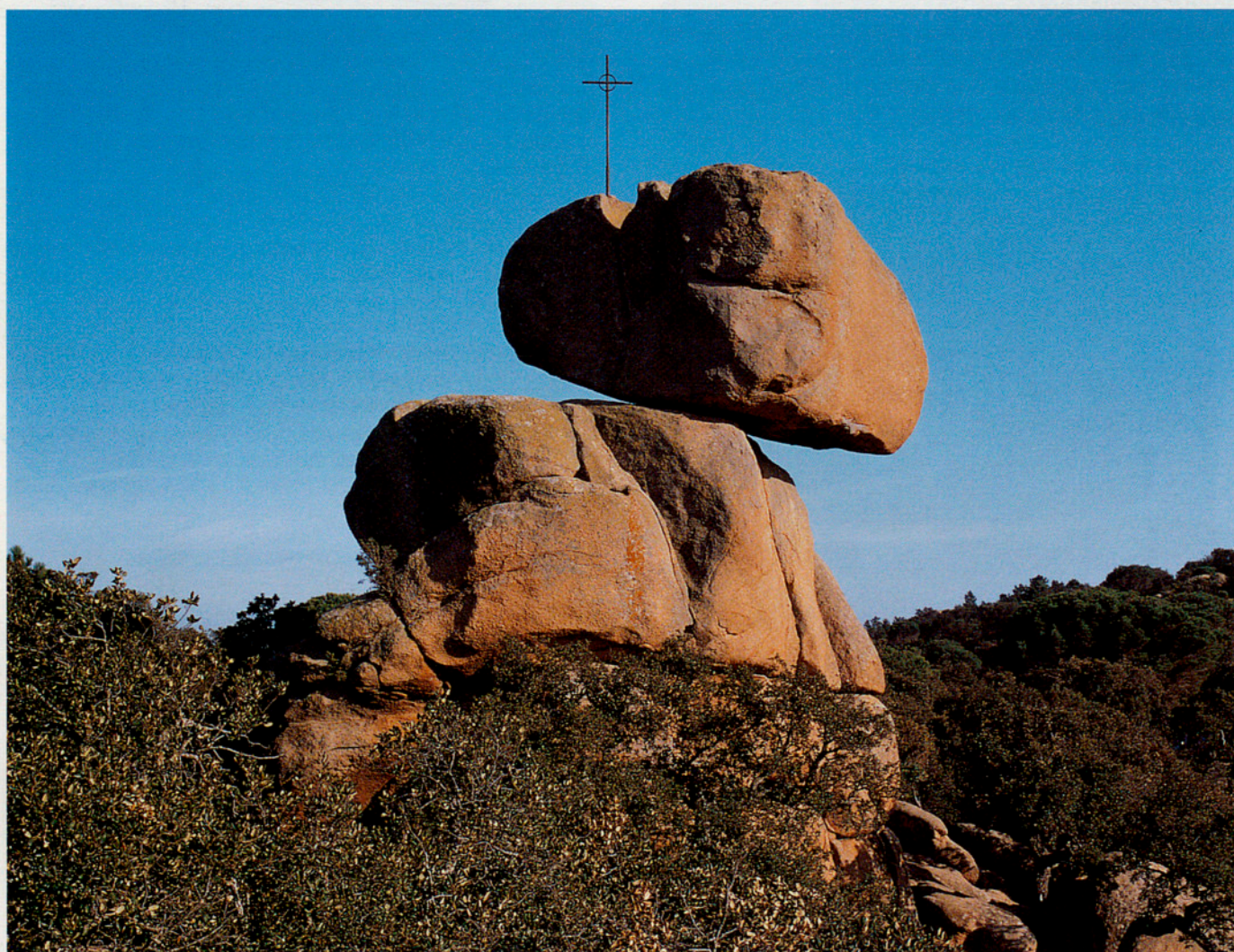

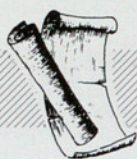
SANT FELIU DE GUÍXOLS

ARXIU I MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

Centenari de l'Observatori Català
Casa Cúbias
PEDRALTA

PEDRALTA

La caiguda de Pedralta, el passat 10 de desembre de 1996, ha produït un fort impacte a tots els que l'hem vist altiva i majestuosa enlairada agosaradament sobre una roca que li servia de sòcol. Això m'ha motivat a fer un parell de reflexions:

Per què basculava?

La Pedra, al llarg del temps i després de la seva formació va quedar dipositada de forma tan precària a causa de l'erosió química provocada per la meteorologia i de successives fragmentacions, tal com molt bé exposa el geòleg Lluís Pallí (Revista de Girona, Nº 61 de 1971). Aquest lent procés va portar que una gran pedra de cantons arrodonits quedés segregada de la roca que li feia de suport, però en una posició d'estabilitat molt compromesa.

Aquesta estabilitat venia condicionada per la forma geomètrica de la superfície de contacte entre la Pedra i la seva base i per la situació relativa del centre de gravetat de la pedra respecte la base.

La Pedra, per la seva forma força irregular, no facilita mesurar amb precisió el seu volum, però es podria avaluar entre els 32 i els 36 m³. Donat que la seva densitat és de l'ordre de 2.66, es pot calcular el seu pes entre les 85 i les 95 tones, i el seu centre de gravetat podria estar a una alçada al voltant de 1.4 m sobre la superfície de contacte (Fig. 1).

La base és relativament plana, amb una certa inclinació cap a l'oest, i presenta en aquest límit una aresta en direcció aproximada SSE-NNO arrodonida i enlairada uns centímetres, que podria haver servit de suport. La cara inferior de la Pedra semblava ser força aplanada.

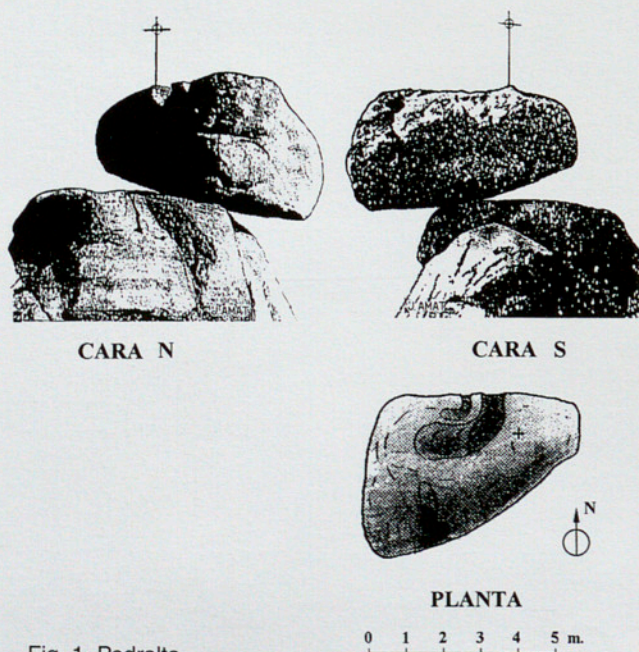

Fig. 1. Pedralta

La singularitat de Pedralta ve donada per un seguit de coincidències que la permetien bascular entorn d'una posició d'equilibri.

L'estabilitat de l'oscil·lació, segons el meu criteri, venia donada per una part, pel fet que el suport presenta un sortint allargat en el seu límit de la part oest, que oferia almenys dos punts separats de contacte amb la Pedra. Molt probablement aquests dos punts, per erosió, es van estendre per tot una franja convexa de contacte, que per la forma de l'aresta, era estreta i rectilínia. Per altra part, el centre de gravetat quedava precisament sobre aquesta línia i es verificaven també les condicions geomètriques necessàries que han de complir les curvatures en la zona de contacte per garantir l'estabilitat (Fig. 2). El suport no

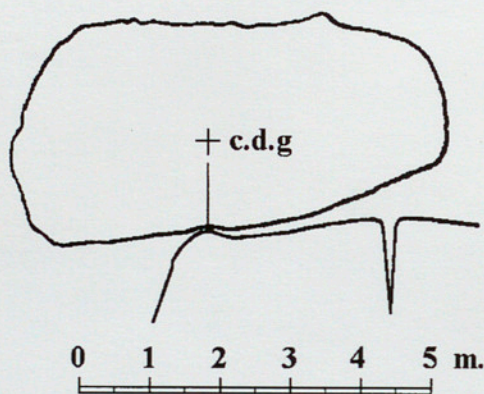
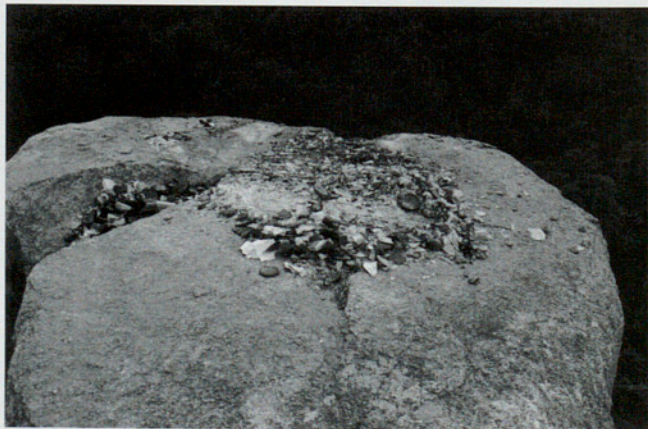

Fig. 2. Geometria aproximada de Pedralta

podia ser puntual, com a vegades s'havia dir, ja que en aquest cas hagués tingut diferents plans d'oscil·lació i fins i tot hauria permès la rotació.

Aquesta estabilitat ha estat posada a prova durant un llarg període de temps, resistint els impulsos del vent, i en els darrers segles, també, molts intents de sobrepassar els seus límits d'oscil·lació per part dels molts visitants que ha anat tenint.

Per què ha caigut la Pedra?

Si el seu equilibri havia estat tan posat a prova al llarg del temps, com pot explicar-se la seva caiguda, suposadament tota sola?

Una primera explicació, força versemblant, seria l'efecte erosionador dels propis agents atmosfèrics que al llarg del temps han anat modelant la singular geometria que permetia la seva oscil·lació, que finalment han deteriorat suficientment la base com per desestabilitzar la Pedra durant les últimes tempestes.

Però crec que encara és més versemblant que l'acció de l'home pot haver accelerat molt notablement aquest procés de degradació, que amb tota seguretat havia de provocar finalment aquest esdeveniment.

Aquest raonament es basa en el fet que s'havia estès el costum en molt visitants, d'observar com amb el balanceig provocat a la Pedra, es podien trencar i triturar les ampolles de vidre de les begudes que s'hi consumien. La introducció de les ampolles a l'escletxa, sols es podia realitzar pel costat est que era l'accessible, mentre que per la part oest, l'espectacular voladís de la Pedra no ho feia possible.

Per altra part, el gran pes de la Pedra, de casi 100 tones, i la molt reduïda superfície de suport amb la base, fa suposar que la gran pressió que això comporta produïa una forta degradació de l'estructura cristal·lina d'aquestes roques i per tant, el balanceig de la Pedra produïa una considerable erosió mecànica sobre les superfícies de contacte. Aquest fet fa pensar que el procés natural hauria fet que la progressiva degradació mecànica de la protuberància que feia d'eix d'oscil·lació provoqués la seva caiguda.

Al no haver estat així, crec més versemblant considerar també l'efecte que produïa en els darrers anys la pols del vidre triturat a la zona de contacte de la Pedra en el seu punt de suport. Aquesta pols de vidre feia de capa protectora i reduïa el desgast mecànic de les superfícies de contacte. Però al ser introduït solament per un dels costats de l'aresta de la

base, precisament per aquell pel qual el pendent de la base facilitava encara més la seva penetració, aquesta protecció sols afectava a la part est de l'aresta, produint una degradació asimètrica. Per aquest motiu, la part oest anava essent més erosionada mecànicament, desplaçant el punt de contacte en equilibri fins a deixar el centre de gravetat tant als límits de l'estabilitat, que varen fer possible que les ràfegues del vent produïssin el seu últim desplaçament (Fig. 3).

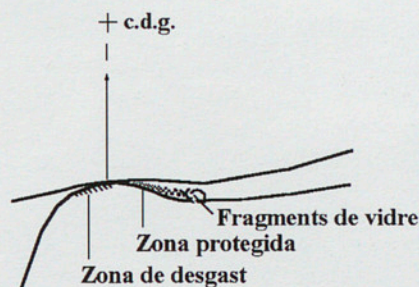

Fig. 3. Possible configuració de la zona de contacte.

Aquesta suposició de ser l'acció dels visitants de Pedralta el que hagués provocat aquest esdeveniment de forma involuntària i col·lectiva, accelerant en alguns cents d'anys el que havia de anar-se produint de forma natural, crec que ha de ser considerada en la reflexió oberta sobre aquest fet.

Josep Amat

Catedràtic de la Universitat Politècnica de Catalunya
i membre de la Junta del Museu

INSISTINT SOBRE LA NECESSITAT DE PROTECCIÓ DEL NOSTRE PATRIMONI

En el passat *Informatiu* es publicà l'informe del coordinador de l'Àrea Municipal d'Urbanisme referent a la reclassificació dels paratges fins llavors protegits com a paratges pintorescos (Pedralta, Molí de les Forques, Calassanç, Les Penyes, Muntanya de Sant Elm) i també de la protecció de tota una sèrie de paratges proposats per la Junta Tècnica del Museu d'Història de la Ciutat. Aquesta proposta de reclassificació fou aprovada per unanimitat pel Ple de 26 de setembre de 1996 i, tot seguit, es procedí a la sol·licitud a la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de la reclassificació d'aquests paratges.

Amb data de registre de sortida del 18 d'octubre de 1996 i d'entrada a l'Ajuntament de Sant Feliu de 29 d'octubre de 1996, la Direcció General del Patrimoni Cultural s'adreçava a l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols en resposta a la sol·licitud per part de l'Ajuntament de la reclassificació dels paratges pintorescos:

"Acusem recepció dels vostres escrits de 3 de setembre i 2 d'octubre relatius a la reclassificació dels paratges pintorescos en el vostre terme municipal.

A aquest respecte us comuniquem el següent:

Arran de la promulgació de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, des d'aquesta Direcció General es va elaborar un programa d'actuacions per tal de donar compliment a la disposició addicional cinquena de la Llei esmentada.

Aquest programa va ser comunicat a tots els Ajuntaments que en el seu terme municipal tenien zones declarades com a paratges pintorescos. Concretament al vostre ajuntament es va notificar per carta de 06-05-1994 (registre de sortida 5194).

L'execució d'aquest programa, ja ha estat finalitzada, atès que teníem un termini establert legalment per la ja esmentada disposició addicional cinquena.

Tal com us vam informar, pel que fa al vostre municipi, el Molí de les Forques queda protegit pel PEIN (Pla d'Espais d'Interès Nacional) ja que els seus valors són de caire natural.

La resta d'indrets inclosos en el Decret de 15 de novembre de 1972 -La Pedralta, Sant Elm, Cala Sants i Les Penyes- **no tenen prous valors culturals** per a continuar protegits pel Departament de Cultura. Respecte dels valors naturals que puguin tenir us podeu adreçar al Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, que és el Departament competent en matèries de medi natural.

Així mateix, voldríem fer constar que aquesta Direcció General no ha tingut coneixement en cap moment de les actuacions que aqueix Ajuntament hagi pogut emprendre arran de la nostra comunicació de 6 de maig de 1994.

Us recordem les possibilitats que l'Administració local té per tal de donar una especial protecció als immobles o indrets del seu terme municipal, tant des del punt de vista cultural com des del punt de vista

natural. La Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, la Llei 12/1985, d'Espais Naturals o la mateixa Llei del Sòl, ofereixen a l'Administració Local els instruments suficients per a dur a terme aquesta tasca de protecció.

Tanmateix, quedem a la vostra disposició per aclarir qualsevol dubte.

El Director General
Josep M. Huguet i Reverter”.

Així, arran de la regularització de la Ley para la conservación del patrimonio histórico artístico nacional de 1972 (Decret 2899/1972 de 15 de setembre), es permet des de la Generalitat que dels 133 espais gironins que fins ara estaven catalogats com a “pintorescs” a partir de la caducitat d'aquesta protecció (mes de novembre de 1996), només 22 quedin protegits com a bé d'interès nacional (Associació de Naturalistes de Girona, El Punt, 23 d'octubre de 1996)

L'argument és que molts dels espais protegits anteriorment han perdut interès i que la resta ja queden protegits per la Llei de Costes i pel PEIN. Hi ha casos, però com el de la muntanya de Sant Elm que, malgrat l'existència de les lleis esmentades, queden desprotegits.

Per això el Ple de 25 de novembre de 1996 va aprovar per unanimitat suspendre preventivament l'atorgament de llicències pel termini màxim d'una any en els següents àmbits: Pedralta, muntanya Sant Elm, Vista Alegre-Les Penyes, franja marítima de Les Penyes, Calassanç, Punta dels Guíxols i riera de les Comes. Amb l'objectiu que aquests paratges continuïn gaudint d'una protecció per tal d'evitar-ne la seva degradació.

Acord del Ple de l'Ajuntament de 25 de novembre de 1996

“PRIMER.- Suspendre preventivament l'atorgament de llicències de parcel·lació de terrenys, d'edificació i d'enderrocament, pel termini màxim d'un any a comptar des de la publicació d'aquesta resolució al Butlletí Oficial de la Província, en els àmbits següents:

- a) Pedralta
- b) Muntanya de Sant Elm
- c) Vista Alegre- Les Penyes
- d) Franja marítima de Les Penyes fins a fi de terme amb Santa Cristina amb la límit de la Cra. de Tossa, inclòs el Puig de Can Toni o Bové
- e) Cala Sants
- f) Punta dels Guíxols o del Fortim
- g) Riera de les Comes.

Amb la finalitat d'estudiar les modificacions necessàries a introduir en el Pla General d'Ordenació Urbana per tal de garantir la protecció dels paratges d'interès paisatgístic esmentats.

SEGON.- Els àmbits afectats queden delimitats en plànols a escala adequada amb detall suficient que consten a l'expedient.

TERCER.- Queden excloses de la suspensió de llicències dins els àmbits assenyalats en l'apartat primer, les parcel·les que tinguin classificació de Zona 9, paisatge de xalets, segons el vigent Pla General d'Ordenació Municipal i aquelles que situades dins d'àmbit de planejament específic i plans parcials vigents admeten usos d'habitatge en edificacions en planta baixa o en planta baixa i una planta pis.

QUART.- Publicar aquest acord en el Butlletí Oficial de la Província i en un dels diaris de major circulació d'aquesta.”

EDIFICIS ANTICS REHABILITATS «Recuperar patrimoni val la pena!»

La **Junta del Museu** vol, des de les pàgines de l'*Informatiu*, difondre la iniciativa privada i felicitar tots els ciutadans de Sant Feliu que han tingut la sensibilitat de restaurar la façana del seu habitatge. L'embelliment de la ciutat és cosa de tots. La iniciativa pública i la privada han de participar i col.laborar en un projecte comú: recuperar patrimoni. Les institucions -l'Ajuntament- han d'estimular la iniciativa privada en la rehabilitació.

Fàcilment hom pot pensar que l'obra nova és

sempre preferible -i més econòmica, a curt termini- a mantenir la tipologia formal dels edificis antics, dins de les zones urbanes històriques.

Nosaltres pensem que, a llarg termini, és més rendible per a la ciutat rehabilitar les zones urbanes i els edificis antics, a fi de recuperar la pròpia identitat.

Des d'aquí ens proposem difondre i lloar la pràctica de la rehabilitació. Sense pretendre fer ara i aquí una relació exhaustiva, els mostrem alguns exemples. En propers *Informatius* en completarem la llista.

Carrer Àngel Guimerà

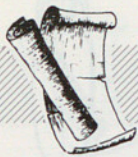
Carrer Àngel Guimerà

Carrer Sant Martíria

Carrer Algavira

UNA CONCESSIÓ DEL 1959 LEGALITZA LES OBRES DEL "CLUB DE MAR"!

En el darrer Butlletí ens fèiem ressò de la preocupació creixent que hi ha entre la nostra població —i visitants— arran de l'ocupació d'espai públic —marítim i terrestre— de l'edifici "Club de Mar", que afecta part de la riba de garbí, el camí de ronda i que s'endinsa pel mar fins a tocar les roques "Santa Rosària" i "Sang i fetge".

La resposta del Servicio Provincial de Costas en Girona ha estat breu i contundent:

"Concesión otorgada por O.M. de 28/11/1959 a TURISPANIA, S.A."

(Hi adjunta un indesxifrable plànol en blanc i negre).

Es tracta, doncs, d'una resposta del tot insuficient i insatisfactòria.

DARRERES DONACIONS A L'ARXIU MUNICIPAL

Gerard Bosch
19.6.1996

- 1 llibre d'emblemes franquistes

Maria Xifró
14.08.1996

- *Notas históricas de la ermita de San Elmo en San Feliu de Guíxols* (fulletó editat amb motiu de la inauguració de la restauració per la família Rius i Calvet, 1929)

- *Copia de una carta que ha escrit la Antiquissima ciutat, vuy vila de Empuries, a Mossur de la Mota Mariscal de França*. Imprès de 6 fulls, 1643.

- *Relación verdadera del feliz suceso que el Exército de nuestro Catolico Rey (que Dios guarde) ha tenido el socorro de la Ciudad de Girona gobernando las Armas el Serenissimo D. Juan de Austria*. Imprès de 2 fulls, 1653.

- *Proposició feta per los molts illustres Senyors Deputats del General de Cathalunya, a la junta de Brassos tinguda a 10 de Setembre 1640*. Imprès de 16 fulls.

- 1 insígnia de la Milícia Nacional Local Voluntaria de Jefes de Familia de Sant Feliu de Guíxols del 1812. Llautó daurat.

Coral Cypsel.la (Centre Excursionista Montclar)
16.08.1996

- Llibre enquadernat de partitures manuscrites ("La Marsellesa" arranjada per J.A. Clavé i 2 amb música i lletra de J.A. Clavé) pertanyents a la Coral Gesòria.

- Llibre enquadernat amb 3 partitures pertanyent a la Coral La Constancia Ribatana (E. Morera, J.A. Clavé).

- Àlbum de 10 partitures, pertanyent a la Coral Nova Gesòria..

- Partitura manuscrita i enquadernada pertanyent a la Sociedad Coral Avant (Ventura.).

- 2 Partitures soltes (E. Morera) pertanyents a la Coral Nova Gesòria..

- 6 Partitures manuscrites pertanyents a la Coral Nova Gesòria (A. Thomas, Josep M. Vilà, J. Fradera, J. Bonaterra).

- 7 Partitures manuscrites pertanyents a la Coral Gesòria (R. Barlumeus, R. Novi, Dionís Baró, J.A. Clavé).

- 2 Partitures enquadernades pertanyents a la Coral Avant (D.J. Reventós, Vidal Vidal)

Lluís Pallí Buxó
4.10.1996

- 1 cartilla militar del soldat Juan Pallí Selgas (1864-1871), amb tapes de pell.

- 47 fotografies. Patronat d'Obreres de la Cooperativa de Mn. Sants Boada.

- 2 llibretes de soci de la Cooperativa de Consumo Rdo. Santos Boada, 1975-1983.

- 1 recordatori de 6 de juliol de 1939 dels morts per «la horda rojo-separatista».

- 1 llibret dels estatuts del Nuevo Casino La Constancia, 1967.

- 1 fullet de l'Associació de la Sagrada Família. Visita Domiciliària de la Parròquia de Sant Feliu de Guíxols.

- 7 cartes de José Pallí Rovira, 1939.

- 1 revista «Distinción», núm. 14, 1957, amb portada del pintor Josep Amat (detall d'un quadre del Passeig guixolenc)

Albert Xirgu Salgas
13.11.1996

- Quadern de llicència de navegació del bot "Jaume" (1977) que havia pertangut a Jaume Bas Torres.

Alfons Hereu Ruax
12.11.1996

- 1 llibret de sarsuela celebrada al Teatro Novedades de Sant Feliu.

AMPLIACIÓ DEL FONS D'IMATGES

El passat 21 de setembre de 1996 s'adquirí a Anna Maria Coll Quetglas un lot integrat per postals, fotografies en paper, plaques de vidre i documentació que havia pertangut a Pedro Rius i Calvet i datat bàsicament als anys vint. La relació detallada d'aquesta documentació és la següent:

- Un lot de 97 plaques de vidre de mida 10,5 cm x 4,5 cm (amb 2 imatges a cada placa). En total són 194 imatges.

- Postals: 11 de vistes de Sant Feliu del fotògraf R. Gassó, 1 postal dels banys Sant Elm de R. Mur, 1 de la platja editada per Viader, 1 de l'ermita de Sant Elm editada per Meli, 1 d'una festa als banys Sant Elm i 7 del jardí de la Torre Rius de Sant Gervasi (Barcelona).

- 38 postals amb vistes de llocs diversos, motius religiosos o romàntics.

- 5 Fotografies en paper: de la casa Rius a la muntanya de Sant Elm, dels banys, de l'ermita i de la muntanya de Sant Elm. 1 de l'Escola Coral Martinenca (Barcelona).

- 13 fotografies familiars.

- *Dúplica de Don Pedro Rius...*, 1905.

ÚLTIMES DONACIONS. MUSEU D'HISTÒRIA

* **Elena Esteva**

- Diversos grups de mostres ceràmiques.

* **Mercedes i Lolita Gispert**

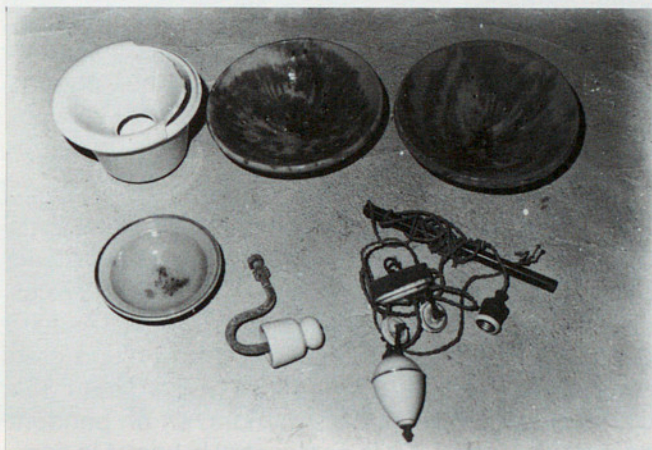
- 1 Crist dins vitrina envoltat d'elements marins.

* **Serralleria Solés**

- 1 manxa i el seu conjunt per a fornal.

* **Jaume Salgas**

- 1 projectil esfèric de ferro, 1 joc de contrapes per a làmpara, 1 escopidora de porcel.lana, 1 plat, 3 escriptorres de terrissa jasiada i un aïllador.

* **Pere Mas**

- 1 fanal d'anar a l'encesa, 1 "gall" fet amb planxes de suro, 1 bossell de dos ulls sense les cùries.

* **Victòria Casellas**

- 1 bust de bronze de l'alcalde Gandol, obra de l'escultor J. Balmaña.

* **Olga Vergès**

- 1 imatge entronitzada.

* **Isidre Rivera**

- 1 trona de barber.

* **Ramon Tauler**

- 1 màquina d'escriure marca Underwood.

* **Jaume Guinó (Alimentació La Barraca)**

- 3 cantines de ferro; una d'elles, mesuradora.

* **Antoni Sala**

- 8 rajoles decorades.

* **Gilbert Junqué**

- 1 estoig de ganivet per carrar amb guia, 4 "ninets", 6 "daus", 1 premsa per a plats d'esmeril, 1 sedàs graduable.

* **"Ramionet" (Tres Tombs)**

- 1 rentador de caps amb suport de peu, 1 recipient manual de dutxa.

* **Albert Xirgu Salgas**

Ha lliurat al Museu el bot de fusta a motor i a rem de 24 pams "Jaume" amb el número 5ª BA-4-4161, abans pertanyent a Jaume Bas Torres.

L'empresa de construcció Toledo està rehabilitant el local de l'antiga casa Bonet, a la Rambla Vidal. I ha accedit que del mobiliari i objectes que resten des que ells varen comprar el local, el Museu seleccioni els que consideri interessant per a formar part del seu fons. Agraïm doncs des d'aquí aquesta iniciativa.

EXCURSIÓ A L'ARDENYA

Molí a la riera de les Comes

El passat 23 de novembre realitzàrem una excursió pels voltants de Sant Feliu, una sortida a l'Ardenya. A l'arc de Sant Benet ens aplegàrem un total de 50 persones amb ganes de conèixer una mica més del nostre entorn. Tot seguit us farem una breu ressenya del recorregut:

Ens dirigírem cap a la riera de les Comes, passant pel camí dels Enamorats. Allà

en Néstor Sanchiz ens féu observar els molins que segueixen la línia de la riera i la sínia de fusta que es conserva en un cobert enmig de l'horta.

Ja després del carrer Pecher i al costat de la font de Mascanada ens aturàrem al costat d'un dels pocs molins de gran envergadura que es conserven. Aquest pertanyia a la Confederació Hidrogràfica del Pirineu Oriental.

Seguírem pel marge esquerre de la riera fins al Mas Tranquil. Allà, a través d'uns avellaners, prenguérem el camí cap al Pla de les Mòdegues. Abans però, ens aturàrem a les hortes actualment de la família Puget, on observàrem les feixes i el sistema d'aprofitament de l'aigua (pous, basses).

A partir d'aquí, començàrem a pujar en direcció a la Cova de la Costa d'En Cirera, cova utilitzada anti-

gament com a refugi. És una roca natural d'uns 10 m d'altura que fou usada per l'home primitiu com a lloc d'enterrament. Actualment té entrada pel nord-est i sortida per la part oposada. Aquí es trobaren diferents eines (puntes de fletxa de sílex ganivets,...), ossos i fragments de ceràmica.

D'aquí continuàrem pujant, sempre fixant-nos amb les formacions rocalloses que tenim al nostre voltant.

Així arribàrem al sepulcre paradolmènic del Turó de l'Àliga, aixopluc natural arranjat amb tècnica constructiva de tipus megalític per a ser usat com a lloc d'enterrament.

Acabem de pujar fins al Puig Gros (repetidor), amb gran panoràmica en totes direccions. Aquí, segons les mostres recollides de material ceràmic i lític, podria haver estat un bon conjunt cavernícola de característiques similars a la resta de coves.

Anem baixant passant pel paratge de les tres fonts i per la font del pastor- totes recuperades per l'Albert Gironès- cap al camí romà, tram alt, per dirigir-nos cap als sepulcres paradolmènics de Mas Assols, jaciments eneolítics. El primer es tracta d'una gran pedra granítica natural d'uns 4 m de llargada i 3 m d'alt sostinguda per pedres menors, en un pendent de molta inclinació. En la part central hi hagué la cambra d'enterraments. El segon es troba a uns 6 m de l'anterior, en un nivell més baix. En les dues es trobaren restes òssies humanes i ofrenes (fragments de vas campaniforme, eines).

Fins a tornar a trobar la riera de les Comes, passàrem per una petita vall encerclada pel bosc amb tres barraques de vinya, una d'elles amb característiques a remarcar: la porta, el teulat i les sitges o olles empotrades a les parets interiors.

I d'aquí, passant per can Ribot, fins la riera on havíem iniciat la nostra passejada.

Turó de l'Àliga

Barraques de vinya

EXCURSIONS A MONTSEGUR I CARCASSONA

Amb les darreres excursions organitzades pel Museu hem intentat de conèixer un xic les terres on tingué lloc l'expansió dels càtars (purs) o albigesos (de la ciutat d'Albi), per Occitània. Els càtars predicaven una nova espiritualitat basada en la renúncia als béns materials i en una austeritat més gran de l'Església. (En els dossiers que vam donar se'n parla més extensament).

Però amb la nova manera d'entendre i viure el cristianisme, s'hi barrejaven motius socials i polítics que expliquen l'arrelament del catarisme -la religió dels Pirineus- en aquelles terres. Era una forma d'alliberar-se del poder de l'Església i de

donar cohesió política als comtats occitans, equidistant del regne francès i del catalano-aragonès.

El papa Innocenci III va organitzar una croada per eradicar-hi «l'heretgia». El rei de França i els senyors feudals de nord van veure-hi l'ocasió d'estendre el seu domini sobre una zona aleshores sota la influència del comtat de Tolosa i de la corona catalano-aragonesa.

El rei Pere el Catòlic va haver d'intervenir-hi, si volia mantenir la seva influència, contra l'exèrcit comandat per Simó de Montfort. L'exèrcit catalano-aragonès-occità va sofrir una derrota espectacular a Muret (1213), on va morir el mateix rei Pere.

La creuada degenerà en una sanguinària guerra, portada amb una horrible crueltat.

El 1244 es rendí Montsegur, símbol de la resistència càtara. Més de dos-cents «perfectes» eren cremats per la Inquisició. Altres escolliren el camí de l'exili. Montsegur entrà en la llegenda.

Després de visitar els castells de Queribus i Perapertusa organitzarem una segona sortida a terres càtares.

El dissabte 12 d'octubre visitàvem el castell de Montsegur, edificat a 1.207 m d'altitud sobre la part més alta d'un esperó de roca. Arquitectura medieval a part, el més bonic va ser l'extraordinari panorama que des del cim es pogué contemplar.

L'1 de desembre érem a Carcassona. Acompanyats d'un guia, vam visitar el castell i les muralles enmig d'una impressionant ventada freda. A la tarda, admiràrem l'església o basílica de Sant Nazari, romàntic i gòtic, els vitralls -meravellosos- dels rossetons i de l'absis, la pica, l'orgue, etc.

Amb la visita a Queribus, Perapertusa, Montsegur i Carcassona donem per acabada l'aventura pels vestigis càtars.

RESTES DE MURALLA I DE LA TORRE DEL CONSELL

Fa poc que han aparegut al subsòl de l'edifici de l'Ajuntament -en obres- un pany de paret de l'antiga muralla i, sembla, les restes de la base rectangular de la Torre del Consell o de Sant Bernardí i portal de la Plaça o del Mar.

Se'n deia així perquè s'hi reunia el Consell (jurats, consellers i singulars de la vila) des del segle XIV. Ja l'any 1399 hi foren convocats, al toc d'una campana. El 10 de novembre de 1399 els jurats de la vila, amb permís de l'abat Guillem, disposaren «que a càrrec d'assumptes propis de la vila es fes fer a l'esmentada plaça un pòrtic a tocar el portal...».

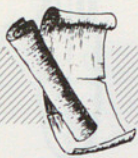
El 1407 el mateix Consell tractà de la construcció d'una capella, potser la de Sant Bernardí.

Les reunions es feien en una sala de la torre o, de vegades, «en uns bancs (*in scannis*), sota l'escala de la torre anomenada popularment del Consell».

Notícies del 1458 ens informen que, almenys, hi havia planta baixa -el portal- i dos pisos, comunicats per una escala molt estreta.

Com és sabut, el 1696 els francesos enderrocaren les muralles, però restaren aquells trossos adossats a edificis. I aquest seria el cas de què parlem.

ELS BRIGADISTES INTERNACIONALS, A SANT POL/S'AGARÓ

Enguany, fa ben poc, els brigadistes internacionals han estat notícia al nostre país, on han tingut una bona -digna- acollida.

Penso que, donat que també s'hi varen estar -i hi varen morir- a les nostres contrades, val la pena de recordar-los, breument, però amb l'afecte per als qui patiren i donaren la vida per una causa justa, lluny del seu país.

El paratge d'entre Sant Pol i la urbanització de S'Agaró no solament serví per acollir els refugiats de guerra d'altres zones d'Espanya, sinó que també els brigadistes internacionals hi trobaren un lloc de repòs i de convalescència per als ferits al front. La zona era molt vigilada per a protegir-los de la curiositat i molèstia dels qui buscaven menjar.

Arribaren la primavera de 1938, quan els seus companys ja retornaven a llurs cases, i s'hi estaren als hotels i als xalets de la urbanització. La Taverna del Mar els servia de menjador. Al mateix hostel tam-

bé, el 15 de maig de 1938, s'hi celebrà una festa per als infants de Sant Feliu.

Allí, hi trobaren la mort cinc brigadistes, que varen ser enterrats amb tota solemnitat al cementiri de Sant Feliu:

Georges Dallongeville, francès de 30 anys, 19/05/1938

Duane Kelvin, nordamericà de 25 anys, 20/05/1938

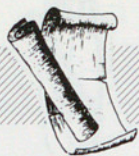
Paul Fagard, francès de 27 anys, 18/05/1938

Vicent Gascó, francès de 28 anys, 13/06/1938

Maurice Lessentier, francès de 32 anys, 26/07/1938

Segons un testimoni oral, els brigadistes que volien tenien servei i assistència religiosa, i s'hi estaren fins a finals de l'any 1938.

CENTENARI DE "L'OBSERVATORI CATALÀ" DE RAFEL PATXOT

Entre finals de 1896 i començaments de 1897, Rafel Patxot i Jubert (1872-1964) va posar en funcionament l'observatori que instal·là a la seva casa del Passeig del Mar. S'acompleixen, doncs, cent anys d'un esdeveniment que havia de tenir un ressò científic molt important, més enllà dels límits locals de Sant Feliu de Guíxols. El mateix Patxot en deixà constància escrita:

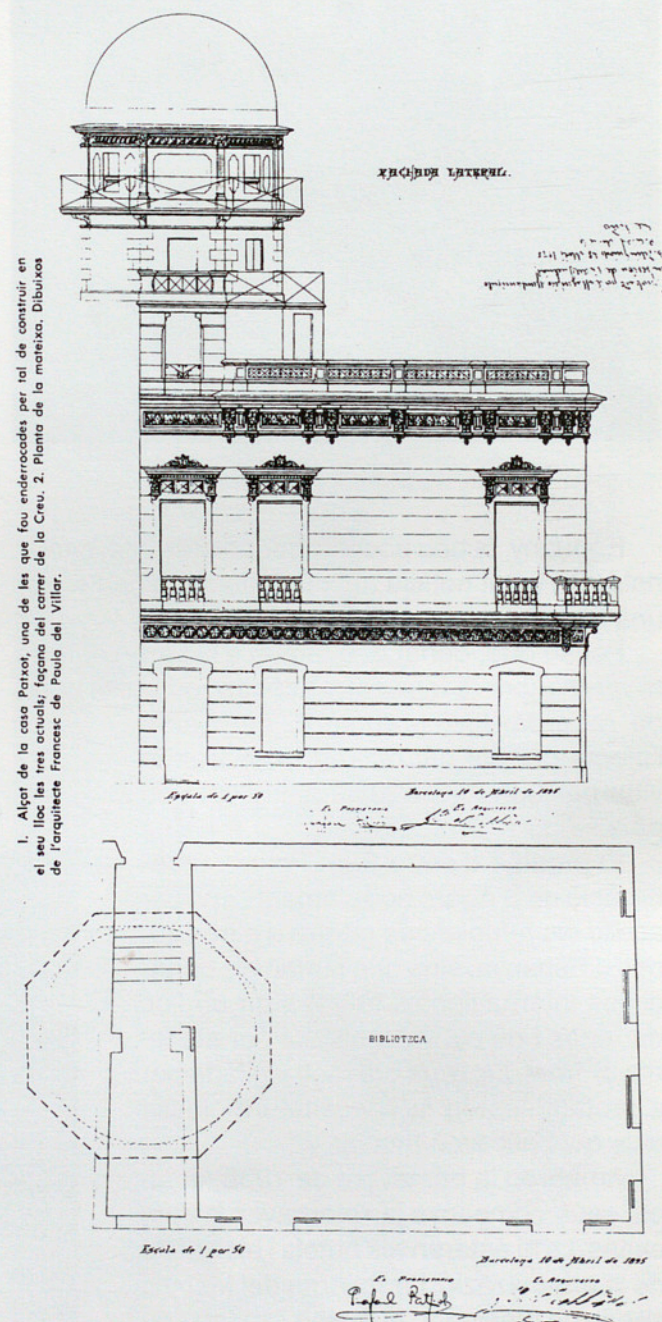
Adquirí un refractor equatorial doble, construït per M.R. Mailhat de París. Aquest instrument quedà llest a Sant Feliu de Guíxols just a l'entrada de la primavera de l'any 1896, funcionant d'una manera satisfactòria. Tota la instal·lació és so-plujada sota una cúpula de tela d'acer, de 5 m 30 de diàmetre, obra dels germans Gilon de París, en la construcció de la qual deguérem mal-liar-nos de les gestes de la tramuntana, per això la cúpula sobre el rail fermada per un doble galze que hi en-caixa horitzontalment. Part de dintre, la cúpula és revestida de fusta tapada amb linòleum...

A mesura que passen els anys, la bibliografia referent a la personalitat i obra de Rafel Patxot és més rica. El que significa l'interès que continua desvetllant la seva tasca científica i cultural. Estu-

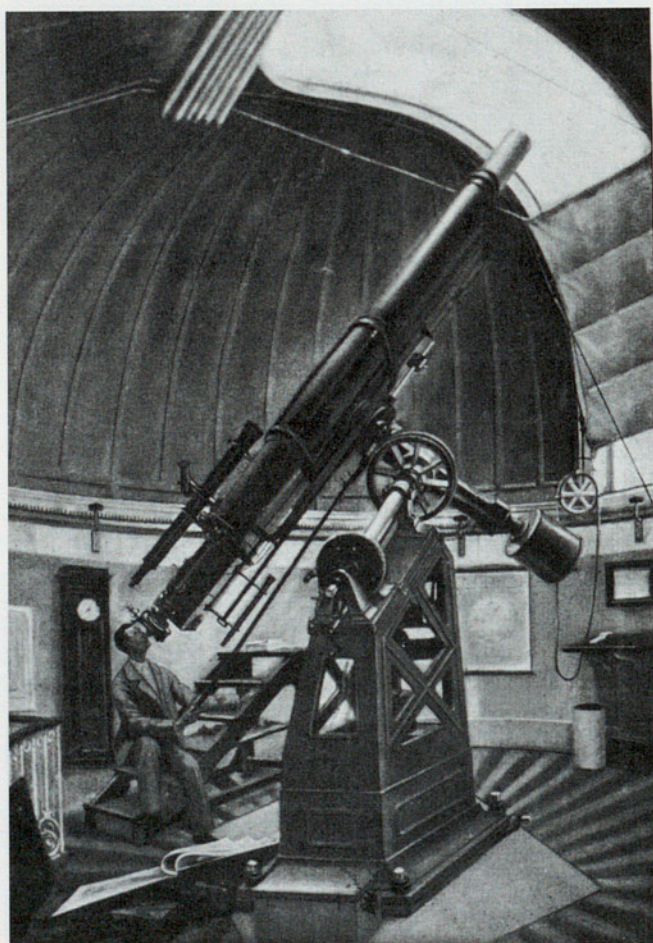
dis que —esperem-ho— prosseguiran a partir d'aquest any 1997.

Bibliografia

El propi Rafel Patxot en la seva "Introducció" a la publicació de *Meteorologia catalana. Observacions de Sant Feliu de Guíxols* (1908) ja en parla, del seu observatori. Després, Rossend Serra i Pagès en el *Discurs llegit per En... en la*

1. Alçat de la casa Patxot, una de les que fou enderrocades per tal de construir en el seu lloc les tres actuals; façana del carrer de la Creu, 2. Planta de la mateixa. Dibuixos de l'arquitecte Francesc de Paula del Villar.

ARXIU

sessió solemne celebrada l'11 de desembre de 1926 al objecte de donar a conèixer la personalitat y obres de En Rafel Patxot y Jubert... El nostre estimat historiador local, finat fa poc, Joan Torrent i Fàbregas, el 1962, mitjançant la revista local *Àncora*, ens recordà la importància de l'obra de Patxot, concretament l'esmentada *Meteorologia catalana. Observacions...* Un any després, Josep Iglésies a *Serra d'Or* escrivia "L'obra i mecenatge intel·lectual de Rafel Patxot i Jubert".

El nostre antecessor a l'Arxiu, Lluís Esteve i Cruaños, va publicar "Guixolencs il·lustres. Rafel Patxot i Jubert (1872-1964)" a *Quaderns Municipals*, l'any 1979. El curs 1988/89, sota la direcció de l'enyorada pedagoga Margarita Wirsing, Manuela Manoro, com a treball de la facultat de biologia de la Universitat de Barcelona, presentà un treball inèdit sobre Rafel Patxot. Joaquim Maluquer i Sostres, el 1994, donà a conèixer el seu *Rafel Patxot i Jubert, mecenes i científic*. Qui subscriu aquesta nota ha publicat, fa ben poc, "La casa Patxot de Sant Feliu de Guíxols" a *Revista de Girona*, núm. 174, gener/febrer 1996; i "Els inicis del catalanisme guixolenc. El Centre Català (1901-1904)", a *El catalanisme conservador*. *Quaderns del Cercle*, 14. Girona 1996.

Actualment Josep M. Oliver té ja a

MUSEU

la impremta el llibre *Historia de la astronomía amateur en España*, un capítol del qual, òbviament, està dedicat a l'observatori de Rafel Patxot (i al guixolenc Emili Vila).

Tenim constància d'altres recerques que, actualment, s'estan duent a terme, l'objectiu dels quals és la investigació sobre el *Cançoner popular* de Rafel Patxot i Jubert.

Àngel Jiménez

JANER DE 1897

BAROMETRE (A 0.º graus y a nivell de mar)

Màxima del mes	772.8 mm. dies 1 y 2 a les 11 ^h y 10 ^h .
Promèdi de màximes	760.32 mm.
Màxima de mitjanes	772.12 mm. dia 1.
Mitjana del mes	757.99 mm.
Mínima de mitjanes	741.53 mm. dia 22.
Promèdi de mínimes	755.63 mm. -
Mínima del mes	739.2 mm. dia 23 a les 0 ^h y 30 ^m .
Oscil·lació extrema mensual	33.6 mm.
Variació màxima diurna	13.9 mm. dia 21.
Amplitud mitjana diurna	4.7 mm.
Variació mínima diurna	1.1 mm. dies 1, 7 y 26.

TOTALISACIÓ HORÀRIA:	9 ^h	15 ^h	21 ^h
Promèdis (mm.).	758.46	757.31	758.00

PSYCOMETRE

	9 ^h	15 ^h
Promèdi del termòmetre mòll.	5.º 8	7.º 9
Id. de la diferència ab el séc.	1.º 8	2.º 7
Diferència màxima observada	5.º 4	5.º 6
Tensió del vapor d'aigua (mm.).	6.0 mm.	6.5 mm.
Humitat relativa (percentatge).	73.3 %	66.2 %

ANEMOMETRE

Direcció dominant

De 3 ^h a 9 ^h	De 9 ^h a 15 ^h	De 15 ^h a 21 ^h	De 21 ^h a 3 ^h
NW.	S.	NNW.	NW.

Velocitat màxima ABSOLUTA (mètres per segon):

Màxima del mes: 30.3 mètres el dia 16 a les 15^h 50^m, ratxa de NNW.
Promèdi de màximes absolutes diàries: 14.7 m.

Halo solar el dia 1.º y halo llunar els dies 12 y 17.
Gropades: el dia 13 gróp a SE., corrent cap al S. a la tarda; dia 14, tarda, gróp a NW.; dia 15, a la tarda, gróp

TERMOMETRE (Graus C. a l'ombra)

Màxima del mes	16.º 6 dia 10 a les 12 ^h .
Promèdi de màximes	11.º 05.
Màxima de mitjanes	12.º 9 dia 9.
Mitjana del mes	7.º 9.
Mínima de mitjanes	-0.º 7 dia 24.
Promèdi de mínimes	4.º 49.
Mínima del mes	-4.º 2 dia 24 a les 4 ^h 20 ^m .
Oscil·lació extrema mensual	20.º 8.
Variació màxima diurna	12.º 4 dia 29.
Amplitud mitjana diurna	7.º 2.
Variació mínima diurna	3.º 3 dia 9.

TOTALISACIÓ HORÀRIA:	9 ^h	15 ^h
Promèdis.	7.º 6	10.º 6

PLUVIOMETRE

Total d'aigua caiguda (en mm.).	35.7 mm.
Durada de la pluja (en hores y minuts)	34 ^h 40 ^m .
Dies de pluja en el mes	9 d.
Dies de ruimada	8 d.
Intensitat de pluja per dia	4.0 mm.
Intensitat de pluja per hora	1.0 mm.

NUVOLS

	9 ^h	15 ^h
Classes dominantes	S. S-Cu. Ci-S.	S-Cu. A-S. S-cf.
Quantitat (de 0 a 10).	6.6	6.2
Direcció més freqüent: inferiors	SW.	S. W.

Nuvols superiors: Direcció predominant: W.-Radiació: NW. el dia 6 a les 15^h, N. el 12 a les 9^h y NNW. el 12 a les 15^h.-Estries més freqüents: N. a les 9^h y W. a les 15^h.

OBSERVACIONS ESPECIALS

al W.; dia 16 trons a l'E. y pedra; dia 18, a la tarda, gróp al W. — Mar: Mar gròssa'ls dies 7, 8 y 16.
Remarca fenològica.— El dia 8 hi havien ametllers florits.

CARACTERÍSTICA METEOROLÒGICA DEL MES

La pressió es estàda molt baixa, ab major amplitud mitjana diurna y fòrta oscil·lació extrema mensual. Comença'l mes ab alta pressió que s'afebleix, quedant sota la normal d'ençà del dia 6 y durant tot el restant del mes; la mínima es accentuada.— La temperatura es estàda baixa, especialment a la segona quinzèna, essent molt crua la diada del 24; l'amplitud mitjana diurna resulta pòca y gaire bé normal l'oscil·lació extrema mensual.— La tensió del vapor d'aigua y la humitat relativa, sensiblement normals.— La pluja, mancada de quantitat malgrat la major freqüència.— En el vent, durant la diada, alternances de garbí (S.) y tramontana (NNW.), predominant aquesta a la tarda, si bé no pas ab fòrça extraordinària; a la nit, bufen els terrals d'estació.— La nebulositat, quelcòm fòrta, essent molt rars els cirrus.

UNA EXPOSICIÓ CLOU ELS ACTES DE COMMEMORACIÓ DEL CENTENARI DEL CINEMA

El 21 de novembre s'inaugurà l'exposició "El cinema a Sant Feliu de Guíxols". Aquesta mostra que durarà fins al 26 de gener de 1997 - és el col·fó de les propostes que s'han desenrotllat des d'aquesta Àrea amb l'objectiu de recordar el centenari del cinema.

Aquestes activitats començaren amb l'edició -l'abril de 1995- del llibre *Perspectives entorn dels cent anys de cinema a Sant Feliu de Guíxols* realitzat per diversos guixolencs ((Afic, A. Bigas, N. Delgado, J. Vicens, G. Bussot, A. Ferrer, A. Hereu, A. Matas)

El desembre de 1995, amb projecció de la pel·lícula "Delicatessen", es presentà el cicle "Cent anys de cinema" al Teatre-Auditori el qual de febrer a juny de 1996 ens permeté de tornar a "anar al cine" a la nostra ciutat per poder veure "pel·lícules d'autor" en versió original i poder escoltar la presentació que ens feien diversos crítics de cinema (S. Montalt, A. Quintana, I. Merino,...).

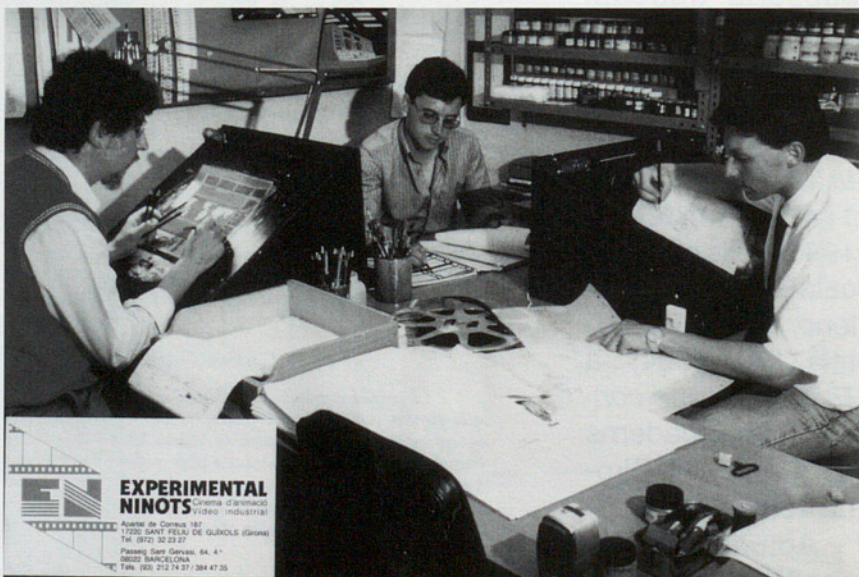
També a les escoles durant el darrer trimestre del curs 1995-96 els cursos de cicle inicial treballaren el Taller organitzat pel Servei

d'Educació i per Cinètic "Cinema d'animació finlandès".

I així arribem a aquesta exposició, que es divideix en els següents apartats: els edificis destinats a sales cinematogràfiques, pel·lícules més importants projectades a Sant Feliu, pel·lícules rodades a Sant Feliu, cineastes guixolencs, Cine-Club Sant Feliu, l'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols, el Festival Internacional de Cinema Amateur de la Costa Brava (1962-1982). Des d'aquí, agraïm totes les persones, algunes d'elles protagonistes directes de la mostra, gràcies a les quals ha estat possible aquesta exposició: Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols,

Maria Ciurà Costa, Toni Ferrer Gallego, Anna Vicens, Peti qui Peti, Toni Ferrer Vicens, Judith Albertí, Alfons Hereu, Alexandre Matas, Jordi Rabell, Jordi Gallego, Joan Canadell, Narcís Masferrer, Jordi Budó.

També cal recordar que durant el període febrer-maig de 1997 se celebrarà al Monestir el curs "Cinema negre" a càrrec de Salvador Montalt, organitzat per la Universitat de Girona.

BIBLIOGRAFIA

SALTAR CON RED. La temprana emigración catalana a América ca. 1830-1870

El llibre de César Yañez (resum de la seva tesi doctoral) ens permet aprofundir un cop més en la història de l'emigració catalana a Amèrica des d'una òptica totalment allunyada de visions més o menys tradicionals o fins i tot colonialistes. I diem un cop més perquè amb la seva aportació estrictament guixolenc *Sortir de casa per anar a casa* ja ens presentava uns elements que ara ha desenvolupat i ha contextualitzat amb molta més informació mercès al seu treball d'investigació en altres arxius catalans i americans.

La primera anotació que cal fer des del punt de vista guixolenc és la importància que té per Yañez el fons del nostre Arxiu Municipal i també altra documentació particular que li ha permès endinsar-se en temes que fins ara eren poc coneguts o poc entesos per la majoria d'investigadors. Aquest fet ens deixa afirmar que el llibre és ben bé una aportació més de l'historiador xileno-català a la nostra història local, i esperem que no sigui ni de bon tros la darrera.

El llibre té una estructura que ens porta de la realitat menys palpable com són les lleis i la seva evolució a veure com funcionava l'emigració en casos concrets i reals. Tot aquest procés emmarcat en la coneguda relació entre comerç, navegació i emigració que és el punt de partida de la investigació, el donar a conèixer la íntima relació que existeix entre els tres elements esmentats i que tant van marcar una part de l'economia i de la societat catalana del s. XIXè, especialment de molts pobles mariners com Sant Feliu de Guíxols. La investigació li permet a l'autor arribar a trobar les diverses línies de relació existents i sobretot el poder demostrar que darrera de l'emigració catalana hi ha unes necessitats econòmiques basades en poder tenir el màxim control del comerç i la navegació amb Amèrica. Ell mateix ens resumeix la situació amb les mateixes paraules del títol del seu llibre:

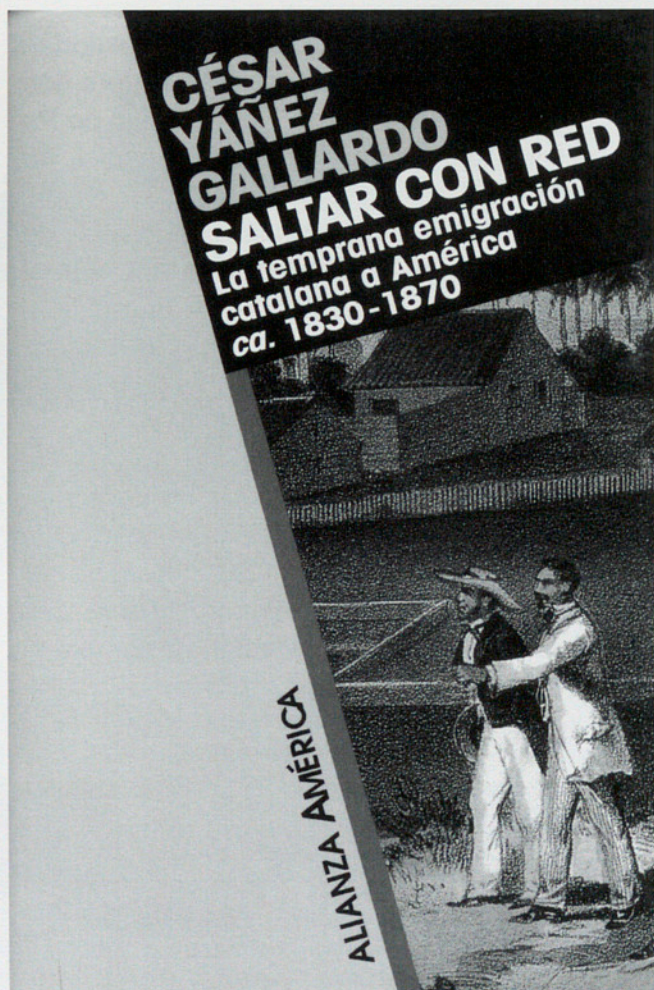
"..., los catalanes emigraban con "red", en el sentido de hacerlo con la protección que la red ofrece al funambulista..., y "red" porque emigran formando un tejido de intereses apoyado en sus conexiones familiares y empresariales".

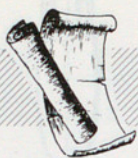
El fet més destacable és com Yañez troba i demostra abastament com les estratègies familiars són una base sòlida dels esdeveniments relacionats amb l'emigració. La seva recerca li permet veure com en cada moviment migratori de certes famí-

lies hi ha una explicació centrada en l'interès econòmic i comercial. Al mateix temps ens permet adonar-nos que una part de l'emigració en aquesta època no és ben bé l'habitual, caracteritzada per les dificultats econòmiques familiars, sinó que qui sol emigrar és una part de les famílies relativament benestants, sempre cercant consolidar els lligams amb les colònies americanes que els donaven uns bons rendiments. Dins de l'apartat dedicat a l'estudi d'aquest fet podem veure una anàlisi de les famílies guixolenques de l'època que és una qüestió poc treballada fins avui i que cal impulsar per poder veure com algunes de les imatges tòpiques són tals i com una "vila del vuitcents" era molt més que una petita illa de la festa, la bellesa i el bon viure.

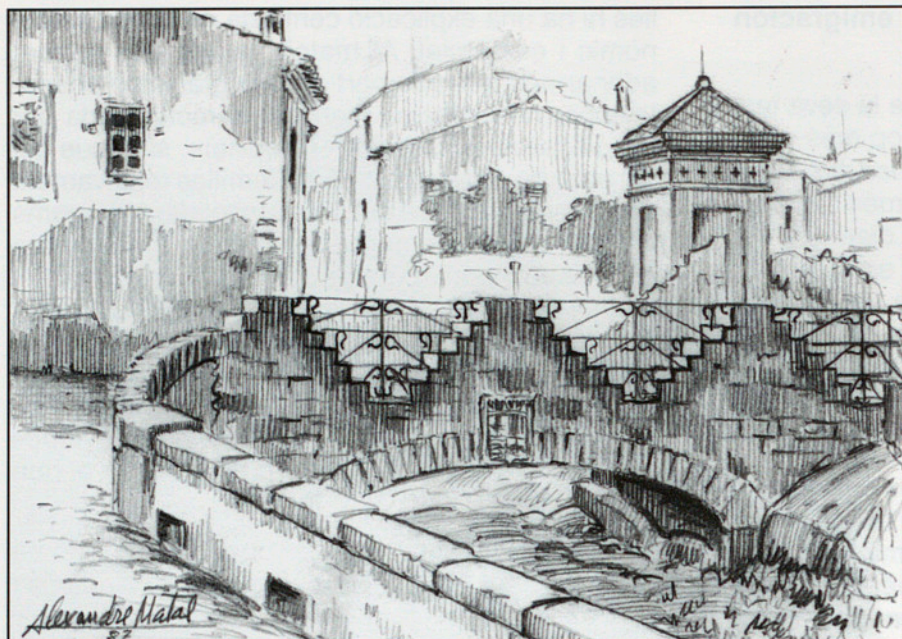
En general podem afirmar que Yañez dona una correctíssima visió de la problemàtica estudiada i que ha deixat pocs buits en els seus estudis, per tant serà difícil superar la seva obra si no és ell mateix qui aprofundeix i amplia les seves hipòtesis i investigacions.

Josep M. Muñoz i Ayats

CAN CÚBIAS I LA PLAÇA EMPORDÀ

Objectiu: Rehabilitar i reactivar un espai d'interès per a la ciutat

Des de fa unes setmanes, s'està gestionant entre, per una part, l'Ajuntament- regidors, tècnics de l'Àrea d'Urbanisme i la Comissió de Patrimoni de la Junta Tècnica del Museu- i, per l'altra part, el promotor i constructor i els seus facultatius, la possible rehabilitació d'una construcció emblemàtica, estratègicament situada entre els carrers Cúbias i Bourg de Péage, condemnada a desaparèixer per donar pas a un edifici de nova construcció.

La sensibilització que manifesten aquests departaments municipals per salvaguardar la identitat històrico-arquitectònica de Sant Feliu ha fet momentàniament creïble el supòsit de tenir certes esperances perquè aquesta edificació, després dels estudis pertinents, resti dempeus amb una adequada restauració.

Òbviament, som conscients del dret legítim i legal del propietari sobre l'esmentat habitatge, emparat amb una llicència d'obres correctament tramitada, aprovada i a punt d'executar. És per això, doncs, que des d'aquestes pàgines volem agrair-li la seva bona disponibilitat per a buscar una solució que beneficiï ambdues parts.

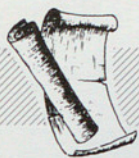
L'objectiu no és altre que el de poder reactivar, mitjançant una actuació pública- plaça Empordà- i privada- la rehabilitació de la casa Cúbias- una zona del casc urbà degradada pel pas del temps i, alhora, incidir directament en la seva recuperació i dinamització, sense perdre l'empremta d'aquell indret.

No és pas casualitat que aquesta mena de punt neuràlgic on conflueixen gairebé sis carrers- Cúbias, Bourg de Péage, Sant Isidre, Àngel Guimerà, Maragall i, un xic més desplaçat, el de Tueda- sigui una configuració a l'atzar. Sinó més

aviat produïda per l'expansió urbanística d'aquell sector a partir dels anys setanta del segle passat, que acabà de definir una vialitat principal a l'entorn d'un únic accés a la població provinent des de Palamós.

Estem, doncs, davant d'un dels primers passos per arribar a una entesa i reutilitzar aquest espai en benefici de la col·lectivitat. Si aconseguim una solució que satisfaci tothom per a la rehabilitació de la casa Cúbias, haurà de ser d'imperiosa necessitat l'ordenació i posterior execució del conjunt de la plaça- inclosa l'actuació sobre la riera de Tueda- dins uns terminis i les possibilitats econòmiques que hi puguem destinar la nostra administració.

D'aquesta manera, sense cap tipus de pretensió urbanístico-arquitectònica, l'amic Néstor Sanchiz ha realitzat una composició artística de com podria quedar ordenat el sector. Al fons del dibuix, hom pot veure-hi la casa Cúbias; en primer terme la font de Tueda convenientment restaurada i protegida del nus viari dels carrers principals, així com la recuperació- amb tècniques constructives actuals i adaptades a l'idea original- del magnífic disseny de la barana i pont de la riera- escut inclòs- realitzat per l'arquitecte General Guitart l'any 1892, després de l'estudi de

ARXIU

capacitat-seguretat i respecte sanejament del llot de la riera.

Aquesta actuació, recolzada amb la instal·lació d'un mobiliari urbà adient, així com una convenient plantació d'arbres i jardineria, donaria a aquest indret una renovada dinàmica urbana, justament quan comença a ser un important punt d'enllaç entre el sector de centre i el nou desenvolupament de serveis bàsics de la ciutat.

Característiques de la casa Cúbias i de la plaça Empordà

Edifici Cúbias: Construït l'any 1870 per Narcís Cúbias i Ribas. Formava part d'un projecte de conjunt de vint habitatges. Hom pot considerar aquesta actuació com la primera que es realitzà a la nostra població, amb un disseny i gestió pròpia d'una promoció urbanística de caràcter privat. Esteve Muxach, mestre de cases i director de camins, fou l'autor del projecte.

Pont de la riera de Tueda: L'1 de juliol de 1892, l'Ajuntament va presentar al Departament d'Obres Públiques de la Província, el projecte i memòria de la construcció d'un pont sobre la riera de Tueda, situat a l'extrem del carrer de la Processó (actual Maragall) i inici del camí de

MUSEU

Palamós (Bourg de Péage). El projecte tècnic i la seva direcció anava a càrrec de l'arquitecte assessor del municipi General Guitart i Lostaló. En quedar desert diverses vegades el concurs de subhasta d'aquestes obres, foren adjudicades per l'Administració al constructor guixolenc Joan Jordà el dia 14 d'octubre de 1892.

Pont de Tueda (actual plaça Empordà): Hom diu que per la similitud del

disseny d'aquesta font amb els materials emprats per a la construcció del pont de Tueda es pot adjudicar a les característiques arquitectòniques

ARXIU

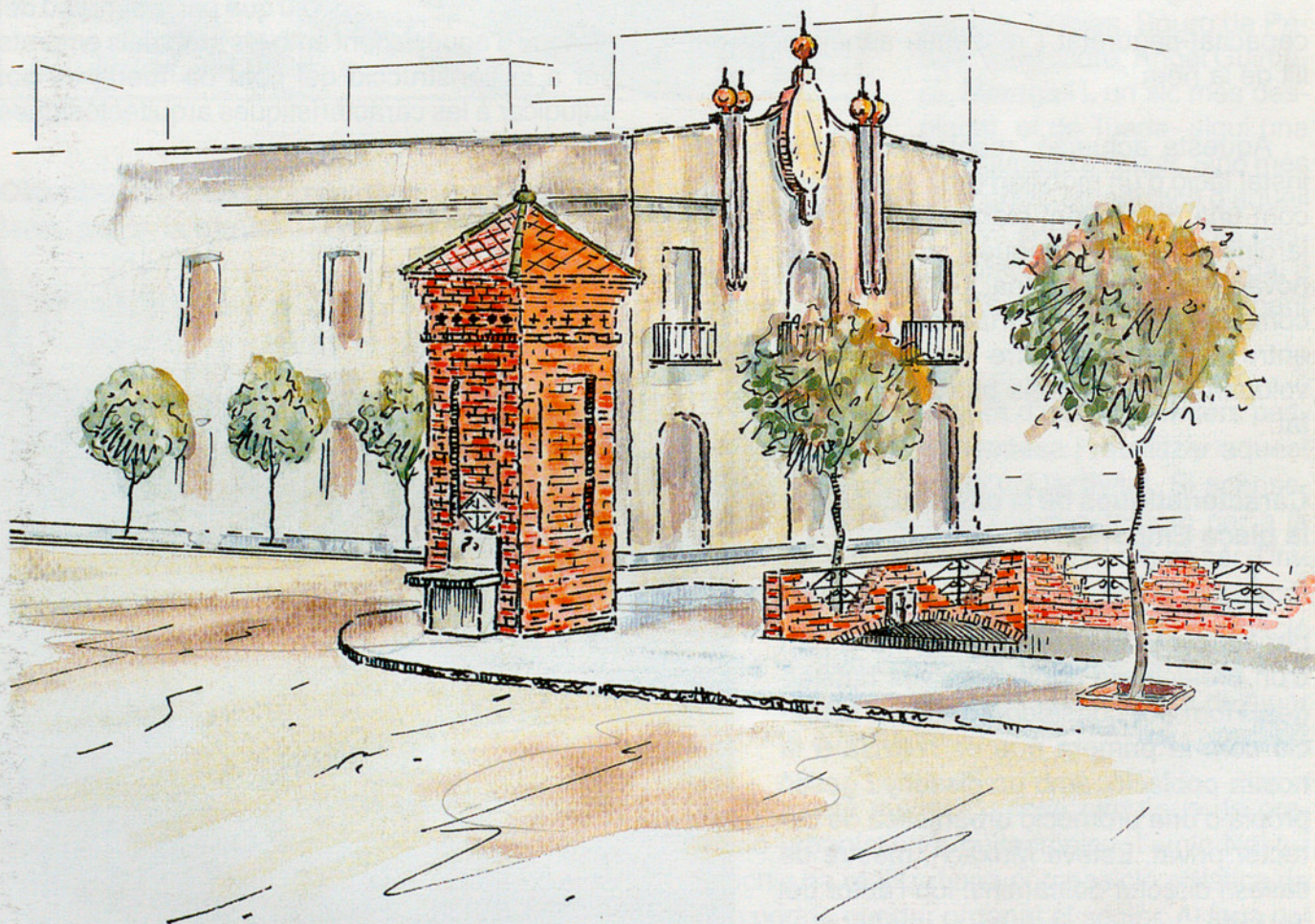
de l'arquitecte Guitart. Malgrat això, però, no està del tot prou clar ni hi ha cap documentació pública que ens ho certifiqui de tal manera. El cert és que la seva construcció cal situar-la entre l'agost de 1901- quan l'alcalde Eduard Carbonell va demanar de substituir la font del carrer del Mar per una de nova instal·lant la vella a l'extrem del carrer de la Processó, on hi havia hagut antigament la caseta dels burots de la carretera de Palamós- i el 26 de gener de 1904, quan s'aprovà la darrera despesa de la seva construcció que pujà a 47'50 pta.

MUSEU

Per aquestes dates, Guitart ja no era l'arquitecte municipal ja que havia estat cessat el 5 de novembre de 1899. En canvi, ho era des del 31 de desembre d'aquell mateix any Ildefons Casamor, el qual ocuparia aquesta plaça fins el 12 de gener de 1904. Fou l'arquitecte Casamor qui, amb la idea original del pont de Guitart, dissenyà com a obra de conjunt l'exquisida font de Tueda o cal continuar adjudicant la seva construcció a General Guitart i Lostaló? Esperem treure més endavant l'entrellat.

GERARD BUSSOT

SERVEI DE PUBLICACIONS I D'ARXIU
JUNTA DEL MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT
ÀREA DE CULTURA. Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols

D.L. Gi. 1.611-1989 - Gràfiques Bigas - St. Feliu de Guíxols